

شفع و وتر

نماز نافله شب، جزء نمازهای مستحبی و یازده رکعت، پیش از اذان صبح، که هشت رکعت آن «نافله شب» نام دارد، دو رکعتش به نام «شفع»، و یک رکعت دیگرش به نام «وتر» است.

[۱] مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۷، ص ۱۹۴.

فهرست مندرجات

۱ - معنای شفع و وتر

۱.۱ - اعداد زوج و فرد

۱.۲ - مخلوقات و خدا

۱.۳ - تعداد رکعت نمازها

۱.۴ - روز ترویج و عرفه

۲ - یانویس

۳ - منبع

معنای شفع و وتر

• «رَوِ الشَّفْعِ وَ الْوَتْرِ؛

[۱] فجر/سوره ۸۹، آیه ۳.

و به زوج و فرد (به همه مخلوقات که زوجند، و به خداوند که فرد است، یا به نماز شفع و وتر در آخر شب)»
در اینکه شفع و وتر در نماز شب به چه معنا است؟ مفسران اقوال و احتمالات فراوانی ذکر کرده‌اند: بعضی بالغ بر بیست قول

[۲] فجر رازی، محمد بن عمر، تفسیر فخر رازی، ج ۳۱، ص ۱۶۳.

و بعضی از آن هم فراتر رفته و بالغ بر سی و شش قول نقل کرده‌اند!

[۳] طباطبائی، سید محسن، ترجمه تفسیر المیزان، ج ۲، ص ۴۶۷.

[۴] آلوسی، شهاب الدین، روح المعانی، ج ۱۵، ص ۳۳۵.

و مهمترین آنها اقوال زیر است.

← اعداد زوج و فرد

منظور از شفع و وتر اعداد زوج و فرد است، مطابق این تفسیر خداوند به کل اعداد که از زوج و فرد تشکیل شده است سوگند یاد کرده، اعدادی که همه محاسبیت و نظامها بر محور آن می‌چرخد، و سراسر عالم هستی را فرا می‌گیرد، گویی فرموده است قسم به نظم و حساب، و در حقیقت مهمترین مطلب در جهان هستی همین مساله نظم و حساب و عدد است و در زندگی انسانها نیز پایه اصلی را تشکیل می‌دهد.

[۵] طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.

← مخلوقات و خدا

منظور از شفع مخلوقات است چرا که همه آنها دارای زوج و قرینی هستند و منظور از وتر خدا است که هیچ شبیه و نظیر و مانند ندارد، بعلاوه ممکنات همگی مرکب از ماهیت و وجود هستند که در فلسفه از آن تعبیر به زوج ترکیبی می‌شود، تنها هستی بی انتها و بدون ماهیت ذات پاک خدا است؛ این تفسیر در بعضی از روایات معصومین به آن اشاره شده است. ابو سعید خدری آن را از پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) نقل کرده است.

[۶] طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.

یا میتوان چنین گفت: منظور از زوج و فرد کل مخلوقات جهان است که از یک نظر بعضی زوجند و بعضی فرد.

منظور از شفع و وتر نمازها است که بعضی از نظر تعداد رکعت زوج است و بعضی فرد یا اینکه منظور همان نماز شفع و وتر است که در آخر نافله شب خوانده می‌شود.
[۸] طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.

منظور از شفع روز ترویبه (هشتم ماه ذی الحجه که حاجیان آماده کرج به عرفات می‌شوند) و منظور از وتر روز عرفه است که زائران خانه خدا در عرفاتند، یا اینکه منظور از شفع روز عبد قریب (دهم ذی الحجه) و منظور از وتر روز عرفه است، این تفسیر نیز در روایت معصومین آمده است.
[۹] آلوسی، شهاب الدین، روح المعانی، ج ۱۵، ص ۳۳۵.
[۱۰] طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.

عده آن است اگر الف و لام در این دو کلمه برای عموم باشد همه این معانی در آن جمع می‌گردد، چرا که هر کدام از این تفسیرها و غیر اینها بیان صدیقی است از صدقهای شفع و وتر، و ذکر هر یک به خصوص به معنی انحصار در آن مفهوم نیست، بلکه از قبیل تطبیق بر یک مصداق روشن است. ولی اگر الف و لام در آنها برای عهد باشد اشاره به زوج و فرد خاصی است، و در اینجا به تناسب سوگندهای گذشته دو معنی از همه مناسبتر است نخست اینکه منظور روز عید و روز عرفه باشد که با شبهای دهگانه آغاز ذی الحجه مناسبت کامل دارد، و مهمترین قسمت‌های مناسک حج در آنها انجام می‌شود، و یا اینکه نمازها است به تناسب سوگند به فجر که وقت سحرگاهان و وقت راز و نیاز به درگاه پروردگار است به خصوص اینکه هر دو تفسیر در روایاتی که از معصومین نقل شده نیز وارد است.
[۱۱] مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۴۴۴.

پانویس

۱. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، ج ۸۷، ص ۱۹۴.
۲. ↑ فجر/سوره ۸۹، آیه ۳.
۳. ↑ فخر رازی، محمد بن عمر، تفسیر فخر رازی، ج ۳۱، ص ۱۶۳.
۴. ↑ طباطبایی، سید محسن، ترجمه تفسیر المیزان، ج ۲۰، ص ۴۶۷.
۵. ↑ آلوسی، شهاب الدین، روح المعانی، ج ۱۵، ص ۳۳۵.
۶. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.
۷. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.
۸. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.
۹. ↑ آلوسی، شهاب الدین، روح المعانی، ج ۱۵، ص ۳۳۵.
۱۰. ↑ طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۴۷.
۱۱. ↑ مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۴۴۴.

منبع

پایگاه اطلاع رسانی حوزه، برگرفته از مقاله «شفع و وتر».

رده‌های این صفحه: [اخلاق اسلامی](#) | [نماز شب](#)